

An impressionistic painting of several pomegranates. The pomegranates are rendered in vibrant shades of red, pink, and orange, with some showing their seeds. They are surrounded by green and yellow leaves and branches. The background is a mix of light and dark tones, creating a sense of depth and texture. The overall style is expressive and colorful.

ΦΦ 1930
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΣΤΕΓΗ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΒΡΑΒΕΙΟ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Φιλολογική Στέγη Πειραιώς (1930 – 2020)

90 χρόνια κοινωνικής προσφοράς στον Πειραιά και στους Πειραιώτες

Ψ
1930

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΣΤΕΓΗ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΒΡΑΒΕΙΟ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΩΜΑΤΕΙΟΥ

Εκδότης:

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΙΛΕΣΗΣ

Πρόεδρος Δ.Σ. «Φιλολογικής Στέγης»

Γραφεία : Κολοκοτρώνη 96 - 185 35 Πειραιάς

Τηλ.: 6946153115

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΥΤΟ ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ:

Στέφανος Μίλεσης • Κατερίνα Βασιλάκη

Κατερίνα Τζωρτζακάκη • Γιάννης Πέτρου

Στέλλα Φραντζή • Βασίλης Μπαρούτης

Φωτεινή Θ. Θεοχαρίδη • Χαρά Ρίζου

Πότης Κατράκης • Σοφία Σπύρου • Στέφανος Αθ. Πέππας

Γεωργία Γιαννιού • Γιάννης Λυμπέρης • Περιστέρα Βουλγαράκη

Διεύθυνση Σύνταξης - Επιμέλεια κειμένων:

Γεωργία Γιαννιού

Σελιδοποίηση: Γεωργία & Μαρία-Ελένη Μουρούσια Ο.Ε.

Κολοκοτρώνη 144, 18536 Πειραιάς - τηλ.: 210 4182591

email: mourousias1@yahoo.gr

Εικαστικό εξωφύλλου: Ελαιογραφία Σταύρου Τζώρτζου

Αντιπροέδρου της Φ.Σ.Π.

Το σημείωμα του εκδότη

Φιλολογική Στέγη Πειραιώς (1930 – 2020)

*90 χρόνια κοινωνικής προσφοράς
στον Πειραιά και στους Πειραιώτες*

Αγαπητά μέλη και φίλοι της Φιλολογικής Στέγης Πειραιώς, σας απευθύνω χαιρετισμό μέσα από ένα ψυχρό Δελτίο τύπου, καθώς η πανδημία δεν επιτρέπει, δυστυχώς, άλλο τρόπο επικοινωνίας. Την τελευταία φορά που καταφέραμε να βρεθούμε όλοι μαζί, ήταν τον Ιούνιο για την ανάδειξη του νέου Διοικητικού Συμβουλίου· τότε που με όρεξη σχεδιάζαμε τις δράσεις που θα μπορούσαν να γίνουν και γεμάτοι ενθουσιασμό αναμέναμε τον ερχομό του Φθινοπώρου για να ξεκινήσουμε. Σχεδιάζαμε και συζητούσαμε διαρκώς για τους τρόπους εορτασμού για τη συμπλήρωση των **90 χρόνων** λειτουργίας της Φιλολογικής Στέγης Πειραιώς. Δυστυχώς, όμως, βρεθήκαμε στην δυσάρεστη θέση να αναστείλουμε την δραστηριότητά μας. Είναι αλήθεια ότι τα σχέδια και οι προγραμματισμοί των ανθρώπων, δεν λαμβάνουν υπόψη αρρώστιες, ατυχήματα και άλλα απρόοπτα γεγονότα, που, όμως, αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του ανθρωπίνου βίου, παρότι τείνουμε διαρκώς να το λησμονούμε. Σε λίγο καιρό θα προσπεράσουμε το 2020, που άφησε στον καθένα μας ανάμικτα συναισθήματα και εμπειρίες. Επιτυχίες, αποτυχίες, χαρές, λύπες, μέτρα εγκλεισμού και αλλαγές της καθημερινότητάς μας συνέθεσαν την περίοδο που διανύσαμε. Ωστόσο και οι δυσκολίες είναι εμπειρίες από τις οποίες οφείλουμε να προσλαμβάνουμε διδάγματα για να βελτιωνόμαστε ατομικά αλλά και ως κοινωνικό σύνολο. Η «Στέγη» θα εκκινήσει και πάλι τη λειτουργία της και τότε, έστω και στον ελάχιστο χρόνο που θα έχει απομείνει, θα κληθούμε και πάλι στις πνευματικές επάλξεις για να συνεχίσουμε την πορεία που η «Στέγη» επιτυχώς τόσα χρόνια χάραξε.

Η Φιλολογική Στέγη το αρχαιότερο σωματείο πνευματικών δημιουργών του Πειραιά, έκλεισε το 2020 τα **90 χρόνια** λειτουργίας της. Η ιστορία της ξεκίνησε το 1930 όταν μια ομάδα νέων της εποχής γεμάτοι ενθουσιασμό συσπειρώθηκαν γύρω από τον ποιητή και δικηγόρο **Γρηγόρη Θεοχάρη** και στήριξαν την ιδέα του για την δημιουργία ενός σωματείου που θα έβγαζε τον Πειραιά από την πνευματική περιθωριοποίηση και από την αδιαφορία για τη διάσωση της ιστορίας του. Γρήγορα προχώρησαν στην υλοποίηση του οράματός τους και δημιούργησαν τη «Φιλολογική Στέγη Πειραιώς». Στις 9 Οκτωβρίου 1930 συνήλθαν τα ιδρυτικά της μέλη στην πρώτη γενική συνέλευση. Ανάμεσα σε εκείνα τα πρώτα ιδρυτικά μέλη διακρίνουμε τον **Χρήστο Λεβάντα**. Προσωρινός Πρόεδρος ορίστηκε ο **Κώστας Σούκας**, ο οποίος προέβη στις τυπικές ενέργειες που κατά νόμο απαιτούνται με την έκδοση αποφάσεως του Πρωτοδικείου Πειραιώς με την οποία η «Στέγη» αναγνωρίστηκε ως κοινωνικό σωματείο. Από την ίδρυσή της η «Στέγη» λοιπόν, αλλά και από το καταστατικό της, έθεσε μια κατεύθυνση την οποία τηρεί απαρέγκλιτα μέχρι τις μέρες μας: Να είναι ένα σωματείο με σκοπό κοινωνικό. Αυτό σημαίνει ότι συστάθηκε για να προσφέρει στην τοπική κοινωνία, δηλαδή σε όλους τους Πειραιώτες, και όχι μόνο σε

όσους γράφουν ποίηση, λογοτεχνία ή σε όσους ζωγραφίζουν και γενικά «φιλολογούν» με την ευρεία του όρου έννοια. Η προσφορά θα πρέπει να είναι τέτοια που να απευθύνεται στους πολλούς. Διότι όταν η πλειονότητα του πειραϊκού πληθυσμού γνωρίσει το παρελθόν της πόλης, θα αγαπήσει τον τόπο, θα μάθει να σέβεται κάθε γωνιά της ιστορικής μας πόλης και να τιμά τους ανθρώπους που προσέφεραν αληθινά σε αυτήν. Για την υλοποίηση του κοινωνικού σκοπού λοιπόν, από τη πρώτη στιγμή έγινε μια σοβαρή προσπάθεια δημιουργίας «**Λαϊκού Πανεπιστημίου**» στον Πειραιά με αποστολή την αντιμετώπιση του αναλφαβητισμού που στην προπολεμική εποχή αποτελούσε πραγματική μάστιγα για την κοινωνία του Πειραιά. Στην ίδια κατεύθυνση κινήθηκαν και όλες οι διαλέξεις και άλλες πνευματικές εκδηλώσεις που πάντα γίνονταν σε ένα ευρύτατο ακροατήριο. Αντίθετα από άλλα ομοειδή σωματεία, η «Στέγη» **ουδέποτε αποτέλεσε ένα «κλειστό» σωματείο, μια κάστα συγκεκριμένων ανθρώπων.** Δεν έθεσε φραγμούς, προϋποθέσεις εγγραφής, όρους και δοκιμασίες. Όλες οι δράσεις της και οι εκδηλώσεις της ήταν προσιτές σε εκείνον που επιθυμούσε να συμμετάσχει, χωρίς κοινωνική διάκριση και περιορισμό. Με την παρακολούθηση ομιλιών, τη συμμετοχή στις εκθέσεις και στα άλλα πολιτιστικά δρώμενα, οποιοδήποτε άτομο ανεξαρτήτου γνωστικής τάξεως και επαγγέλματος, μετέχει της πολιτιστικής παιδείας με τρόπο προσιτό και κατανοητό. Ποτέ η «Στέγη» δεν εξέδωσε προσκλήσεις άνευ των οποίων η είσοδος σε εκδήλωση θα ήταν αδύνατη. Οι πόρτες ήταν πάντα διάπλατα ανοιχτές για όποιον επιθυμούσε να τις διαβεί. Ακολουθούν τα μαύρα χρόνια της κατοχής, στα οποία ο πρόεδρος της Γρηγόρης Θεοχάρης με τη βοήθεια ελαχίστων μελών, δίνουν τη μάχη για την επιβίωση της «Στέγης». Στα επίσης δύσκολα χρόνια του Εμφυλίου που ακολούθησαν υπήρξε σωτήρια η βοήθεια του Αργύρη Κωστέα που στάθηκε μια σταθερή αξία πάνω στον οποίο «κρατήθηκε» η «Στέγη» και καθώς ήταν αναμενόμενο κατέλαβε τη θέση του Αντιπροέδρου στο πλευρό του Γρηγόρη Θεοχάρη. Την δεκαετία του 1950 μια νέα εποχή ανέτειλε για τη «Στέγη» με τους: Κώστα Σούκα, Χρήστο Λεβάντα, Νικηφόρο Βρεττάκο, Μανόλη Ρούνη και άλλους, να πρωταγωνιστούν στις εκδηλώσεις της. Στις τάξεις της εισέρχονται οι Δαμιανός Στρομπούλης, Κώστας Θεοφάνους, Στέλιος Γεράνης, Γιάννης Χατζημανωλάκης, Σπύρος Κυριαζόπουλος, Χαρά Βιέννα και πολλοί άλλοι. Το **1953** η Φιλολογική Στέγη ήταν εκείνη που, πρώτη από όλους στον Πειραιά, έθεσε ζήτημα επιστροφής του **Πειραϊκού Λέοντα** από τη Βενετία, όπου εγκαταστάθηκε όταν κλάπηκε από τον Μοροζίνι. Αφορμή στάθηκε, τον Ιανουάριο εκείνου του έτους, η επίσκεψη, του Ιταλού Πρωθυπουργού Ντε Γκασπερι στην Ελλάδα. Μέλη του Δ.Σ. της «Στέγης» του παρέδωσαν υπόμνημα για την επιστροφή του λιονταριού στον Πειραιά. Τότε στους κόλπους της «Στέγης» δημιουργήθηκε μια «Επιτροπή Πειραϊκών Μελετών» η οποία ξεκίνησε μια εκστρατεία για την διάσωση των αρχαιοτήτων της πόλης που περιελάμβανε: την ανάδειξη των δύο στρογγυλών πύργων στη θέση "Καστράκι" και την αναστύλωση τους. Την ανάδειξη των Κονώνειων τειχών της Πειραϊκής Χερσονήσου μαζί με το ταφικό μνημείο του Θεμιστοκλή. Το αρχαίο θέατρο της Ζέας, που είχε υποστεί ανεπανόρθωτες ζημιές από την μακροχρόνια λειτουργία γυμναστηρίου στο χώρο του. Τον Ιούλιο του 1959 ανευρίσκονται τυχαίως τα χάλκινα αγάλματα τα οποία είναι τόσο μεγάλης σπουδαιότητας που αποκαλούνται "θησαυρός του Πειραιά". Αυτά όμως, μετά την ανεύρεσή τους και με σκοπό τον καθαρισμό και τη συντήρησή τους, μεταφέρονται και για μεγάλο χρονικό διάστημα εκτίθενται εκτός Πειραιά. Χάρη στις ενέργειές της «Στέγης», τα χάλκινα αγάλματα επέστρεψαν πίσω στον Πειραιά, στην πόλη όπου βρέθηκαν, παρά το γεγονός ότι είχε αποφασιστεί η μόνιμη εγκατάστασή τους στις αίθουσες του αρχαιολογι-

κού μουσείου Αθηνών. Αποτέλεσμα δε της επιστροφή των χάλκινων στον Πειραιά, ήταν και η ανοικοδόμηση του νέου αρχαιολογικού μουσείου για τη στέγασή τους, αυτού που μέχρι σήμερα υπάρχει στην οδό Χαριλάου Τρικούπη. Από τον αγώνα της Επιτροπής αυτής ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα γεμάτο πάθος υπομνήματα προς τις αρμόδιες αρχές του Καθηγητή του Πολυτεχνείου **Δημητρίου Πικιώνη** με την ιδιότητα μέλους και εκπροσώπου της Φιλολογικής Στέγης, που μέχρι σήμερα παραμένουν επίκαιρα όσο ποτέ *«Δεν είναι αρκετό να λέμε και να υπερηφανευόμαστε πως είμαστε απόγονοι εκείνων που μας άφησαν κληρονομικά τον «Χρυσούν Αιώνα» και τον Παρθενώνα. Πρέπει να είμαστε και αντάξιοί τους. Όταν έρχονται στην Ελλάδα από όλο τον κόσμο να θαυμάσουν και να διδαχθούν από τους αρχαίους Έλληνες αρχιτεκτονική, αισθητική, καλαισθησία και αρμονία, δεν επιτρέπεται σε μας να υπάρχουν πολεοδομικά αμαρτήματα»*. Εκτός του Καθηγητή του Πολυτεχνείου **Δημήτριο Πικιώνη**, στην Επιτροπή συναντούμε τον αρχαιολόγο **Παπαγιαννόπουλο - Παλαιό**, τον **Κρίτωνα Δηλαβέρη**, τον **Παναγιώτη Λεούση**, τον **Νικηφόρο Βρεττάκο**, την αρχαιολόγο **Έλλη Λυκούρη κ.α.**

Η δεκαετία του **1960** βρίσκει τη «Στέγη» στο Φουαγιέ του Δημοτικού Θεάτρου όπου ο Γενικός Γραμματέας της Βελισσάριος Μουστακάς δίνει σειρά ομιλιών με θέμα την «Πνευματική Ελλάδα». Το 1962 η «Στέγη» ξεκινά την «Πανελλήνια Έκθεση Θαλασσογραφίας» που διενεργείται την περίοδο της ναυτικής εβδομάδας. Βρίσκει τεράστια απήχηση και καθιερώνεται ως ετήσιος Πειραιϊκός θεσμός που συνδράμει ο Δήμος Πειραιά. Την ίδια χρονιά (1962) η Φιλολογική Στέγη αναγκάζει τον Ε.Ο.Τ. να διακόψει την έκδοση διεθνούς χάρτη της Ελλάδας, αφού σε αυτόν διαπιστώνει ότι δεν αναγράφεται η πόλη του Πειραιά. Οι εφημερίδες πανελληνίου ενδιαφέροντος λαμβάνουν το κείμενο της διαμαρτυρίας της «Στέγης» και την επομένη ημέρα κυκλοφορούν ανάλογα άρθρα με τον τίτλο «Πειραιεύς Πιοκ». Το 1965 ξεκινά η έκδοση του περιοδικού της «Στέγης». Το 1966 πρόεδρος της «Στέγης» εκλέγεται ο Γιάννης Χατζημανωλάκης που με την παρουσία του δρα καταλυτικά στην λειτουργία της «Στέγης». Παραμένει πρόεδρος μέχρι το 2012, για συνολικό διάστημα 46 ετών και επί των ημερών του η «Στέγη» κατάφερε να γίνει αντικείμενο σεβασμού και καταξίωσης στη συνείδηση κάθε Πειραιώτη. Υπό την προεδρία του για την σημαντική προσφορά της η ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΣΤΕΓΗ τιμήθηκε το 1985 από την Ακαδημία Αθηνών. Μεγάλη στιγμή της «Στέγης» ήταν ο εορτασμός των 170 χρόνων από την ίδρυση του Πειραιά στην Εθνική Λυρική Σκηνή (θέατρο ΟΛΥΜΠΙΑ) στις 21 Νοεμβρίου 2005.

Η «Στέγη» υπήρξε μεταξύ άλλων ζωοδόχος πηγή πολλών άλλων πολιτιστικών και αθλητικών σωματείων του Πειραιά. Πολλά μέλη ύστερα από τη θητεία τους στις τάξεις της «Στέγης» εμπνεόμενοι από την προσφορά της, ίδρυσαν άλλα σωματεία και συλλόγους που επίσης συνέδραμαν στην πολιτιστική ανάπτυξη του Πειραιά. Πραγματικά είναι ανέφικτο σε ένα συνοπτικό ενημερωτικό δελτίο να καταγραφούν τα πρόσωπα που υπηρέτησαν έναν θεσμό. Μια ματιά στα Μητρώα της «Στέγης» είναι ενδεικτική για τις προσωπικότητες που πέρασαν από τις τάξεις της. Δημήτρης Πικιώνης, Νικηφόρος Βρεττάκος, Κώστας Σούκας, Χρήστος Λεβάντας, Λάμπης Βολανάκης, Στέλιος Γεράνης, Βάσω Κατράκη, Βασίλης Λεμπρολέσβιος, Σπύρος Κυριαζόπουλος, Κυβέλη Κωστέα, Νίκος Μαρράκης, Ιωάννης Μελετόπουλος, Γκίκας Μπινιάρης, Ιωσήφ Παπαδόπουλος – Γκρέκας, Ηρακλής Σακαλής, Γιώργος Μετσόλης, Πάνος Σπάλας, Γιώργος Συρίγος, Χάρης Χρόνης, Αντώνης Ευσταθίου, Βασίλης Παπαηλιού, Αμαλία Λεοντακιανάκου, Περσεφόνη Κωστέα

και τόσοι πολλοί άλλοι που έφυγαν από τη ζωή.

Η Φ.Σ.Π. υπήρξε ο πυρήνας γέννησης ιδεών και εκδηλώσεων. Ενδεικτικά αναφέρονται οι ιστορικοί περίπατοι, η περιήγηση στις γειτονιές, το όργανο για τη μελέτη της πειραιϊκής ιστορίας (δημιουργία του Ινστιτούτου Πειραιϊκών Μελετών), οι θαλασσογραφίες, οι ραδιοφωνικές εκπομπές με θέμα την πειραιϊκή ιστορία και πολλά άλλα.

Σήμερα η Φιλολογική Στέγη Πειραιώς, συνεχίζει το έργο που άφησαν ως βαριά κληρονομιά οι προκάτοχοί της. Τόσο τα εκλεγμένα όσο και τα υπόλοιπα μέλη της «Στέγης», καταθέτουν την προσπάθειά τους για να πραγματώσουν μια ιστορική συνέχεια, την αρχή της οποίας έθεσε ο πνευματικός κόσμος του παρελθόντος. Το σπουδαιότερο όμως είναι ότι επέλεξαν **να είναι παρόντες** προσφέροντας έμπρακτα έργο στην «Στέγη» κάτω από δύσκολες συνθήκες. Ζούμε σε μια παράξενη εποχή, αυτή των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, όπου οι νέες γενιές είναι στραμμένες σε εναλλακτικές μορφές επικοινωνίας. Είναι μια πρόκληση της σημερινής μας εποχής, που οι παλαιότερες γενιές δεν είχαν να αντιμετωπίσουν. Αντιθέτως τα μέλη της «Στέγης» είναι εκείνα που επέλεξαν να δρουν κινούμενα και μέσα στην κοινωνία, αγωνιζόμενα στο μετερίζι που ο καθένας τάχθηκε να διακονήσει. Απέρριψαν το ρόλο των απαθών κριτών και των εξ αποστάσεως σχολιαστών και επέλεξαν να αναλάβουν ενεργό ρόλο σε μια εποχή που όλοι ζούνε μέσα από το πληκτρολόγιο του υπολογιστή τους. Τα μέλη της «Στέγης» είναι οι ενεργοί εθελοντές του πνεύματος και τους πολιτισμού και για αυτό και μόνο αξίζουν τιμής και σεβασμού.

Κλείνοντας, τόσο εγώ προσωπικά όσο και το Διοικητικό Συμβούλιο της «Στέγης», ευχόμαστε χρόνια πολλά για τις εορτές των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς, καθώς και υγεία ατομική και οικογενειακή με εκπλήρωση κάθε στόχων και προσδοκιών. Ελπίζουμε να ανταμώσουμε σύντομα στη «Στέγη» μας, όπως κάναμε και παλιά.

Το Διοικητικό Συμβούλιο

Στέφανος Μίλεσης (Πρόεδρος)
 Σταύρος Τζώρτζος (Αντιπρόεδρος Α΄)
 Πέτρος Αρβανίτης (Αντιπρόεδρος Β΄)
 Σοφία Σπύρου (Γενική Γραμματέας)
 Αλέξανδρος Βαρούχας (Ταμίας)
 Γεωργία Γιαννιού (Ειδική Γραμματέας)
 Παναγιώτης Δριτσάκος (Εφορος Κοινωνικών Εκδηλώσεων)
 Πέτρος Ψαρράς (Σύμβουλος Διαδικτυακής επικοινωνίας)
 Δημήτριος Κρητικός (Σύμβουλος Τύπου)
 Κατερίνα Τζωρτζακάκη (Σύμβουλος)
 Νικόλαος Μαργαρώνης (Σύμβουλος)

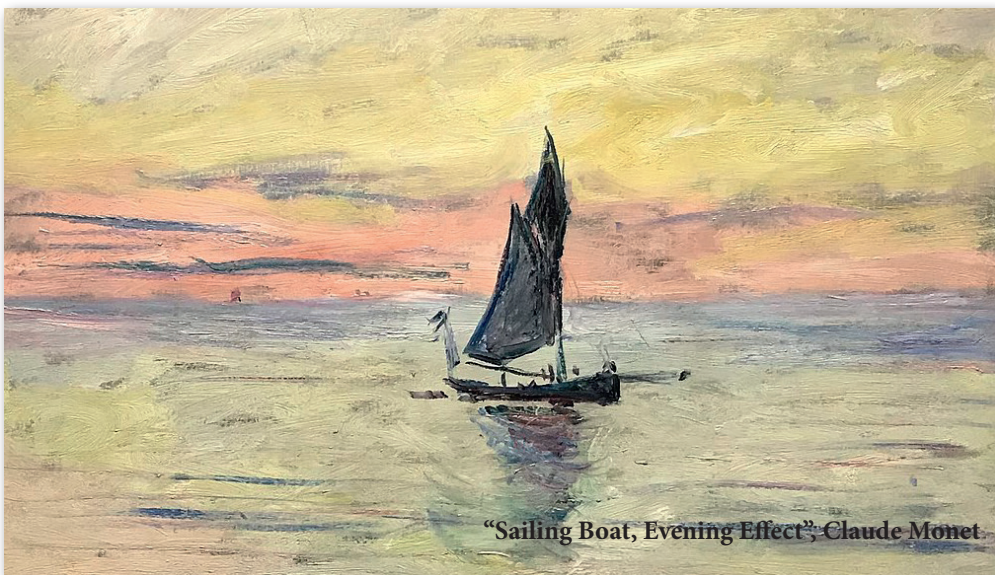
Κατερίνα Βασιλάκη

Ένα μικρό κομμάτι θάλασσας

Κατερίνα Τζωρτζακάκη

Λόγω της πανδημίας κατέφυγα στο εξοχικό μου. Ανήκω σε ευπαθή ομάδα χάρη σε ένα πρόβλημα στην καρδιά μου. Η δουλειά μου, έτσι κι αλλιώς, δεν πήγαινε καλά και μπορώ να διευθετώ ό,τι χρειάζεται μέσω διαδικτύου. Η πόλη έχει γίνει ένα επικίνδυνο τέρας έτοιμο να μας κατασπαράξει. Στο ένα κεφάλι το μετρό,

μου σπιτιού βλέπω ένα μικρό κομμάτι θάλασσας. Ο δρόμος που οδηγεί εκεί είναι γεμάτος δέντρα. Παλιότερα ένα μεγάλο κλαρί ενός δέντρου εμπόδιζε τη θέα μου. Πρόσφατα κλάδεψαν το δέντρο αυτό και τώρα μπορώ να απολαμβάνω ακόμη και ιστιοπλοϊκά σκάφη που βγήκαν για μικρές περιπέτειες. Σήμερα έχει νοτιά και τα κύ-

“Sailing Boat, Evening Effect”, Claude Monet

στο άλλο οι δρόμοι με τις καφετέριες, στο άλλο οι παιδικές χαρές και τα κεφάλια δεν τελειώνουν. Ευτυχώς, εγώ παιδιά δεν έχω, οπότε, τουλάχιστον για τις παιδικές χαρές, δεν είχα δίλημμα. Δεν θα ήθελα να έχω αυτό το δίλημμα. Θεωρώ το παιχνίδι των παιδιών κάτι σχεδόν ιερό. Εγώ είμαι χωρισμένος και έχω συνηθίσει από καιρό τη μοναξιά μου. Έχω μάθει να ζω με τον εαυτό μου και να τον αντέχω.

Από την μικρή κουζίνα του εξοχικού

ματα έχουν φουσκώσει. Τα ιστιοπλοϊκά προχωρούν σαν μεθυσμένα. Τα δέντρα είναι αναστατωμένα· μου θυμίζουν γειτόνισσες που διαδίδουν τρομακτικές φήμες. Η υγρασία είναι αφόρητη. Εγώ κοιτάζω σαν χαμένος τα κύματα και αναρωτιέμαι τι μπορεί να ειπωθεί για αυτά που να μην έχει γραφτεί ήδη από κάποιο ποιητή. Σίγουρα η θάλασσα είναι μια αντανάκλαση της ψυχής μας. Σε αυτήν βλέπουμε τις ταραχές της καρδιάς μας και την ηρεμία που

θα μπορούσαμε να έχουμε, αν το αποφασίζαμε. Κάτι τέτοιο είχε πει κάποτε η πρώτη γυναίκα μου και τότε την είχα θαυμάσει πολύ. Είναι από τις λίγες στιγμές μας που δεν αμαυρώθηκαν από το επώδυνο και εξουθενωτικό διαζύγιο που ακολούθησε.

Μετά από πολλή σκέψη αποφάσισα να εξαφανίσω από τη ζωή μου τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Τον τελευταίο καιρό μου έφερναν εμετό. Χθες άρχισαν να διαμαρτύρονται επειδή για τις ανάγκες μιας τηλεοπτικής εκπομπής με μοντέλα φωτογράφισαν έναν άστεγο. Αναρωτήθηκα πόσοι από αυτούς τους έξαλλους ανθρώπους βοήθησαν ποτέ στη ζωή τους άστεγο ή έστω δεν τον προσπέρασαν αηδιασμένοι από την άσχημη μυρωδιά του. Από τη στιγμή που οι άνθρωποι άρχισαν να νιώθουν πως βοηθούν πραγματικά τον κόσμο απλώς γράφοντας για αυτόν, ο κόσμος όχι μόνο δεν γίνεται καλύτερος, αλλά είναι ακόμη πιο υποκριτικός.

Μερικές φορές νιώθω πως θα ήθελα να κάνω κάτι για αυτόν τον κόσμο. Είναι μικρές, αδιόρατες αναλαμπές αυτές οι στιγμές. Είναι σαν για λίγα δευτερόλεπτα να ετοιμάζω κοφτερά όπλα και να ετοιμάζο-

μαι να ριχτώ σε μια μάχη με τεράστιους και αποτρόπαιους εχθρούς. Λίγο μετά τα όπλα έχουν εξανεμιστεί σαν να ήταν πάντοτε καπνός, σαν να μην υπήρξαν ποτέ. Οι τεράστιοι εχθροί δεν με έχουν καν αντιληφθεί. Κι εγώ τότε νιώθω μόνος και ανήμπορος. Αν οι άνθρωποι μπορούσαν να συνειδητοποιήσουν πόσο μόνος και ανήμπορος είναι στην ουσία, δεν θα είχαν τη δύναμη να σηκώνονται το πρωί, να δουλεύουν, να ερωτεύονται, να μεγαλώνουν τα παιδιά τους και να πηγαίνουν μερικές φορές σε συναυλίες.

Ίσως σας φαίνονται μαύρες αυτές οι σκέψεις, ωστόσο μην ανησυχείτε. Έχω απέναντί μου αυτό ένα μικρό κομμάτι θάλασσας. Έχω αποφασίσει να εστιάσω εκεί, τουλάχιστον όσο θα μένω εδώ. Τα τζιτζίκια δεν έχουν καταλάβει ακόμη πως έχει μπει το φθινόπωρο, μα αυτό δεν με πειράζει. Είναι μια καλή παρέα στην ησυχία. Μόνος και ανήμπορος λοιπόν στην ουσία κάθε μέρα κοιτάζω τα ιστιοπλοϊκά σκάφη που βγαίνουν για νέες περιπέτειες και αναρωτιέμαι τι μπορεί να ειπωθεί για τη θάλασσα που δεν το έχει ήδη γράψει κάποιος ποιητής. Ελπίζω όταν θα τελειώσει η πανδημία να έχω σκεφτεί κάτι.

~ Μεσημβριάνθεμο ~

Νά 'ρχεσαι σα ψυχοπονή.
Να στάξεις χρώμα και ένωση.

Να 'ρχεσαι σα μεσημβριάνθεμο, ν' ανοίγεις τα κλειστά μου.
Σα νεκταρένια οικεία περιπλάνηση.

Να με φιλάς.
Να σταματάς μονάχα όταν μουδιάζεις.

Να με ταΐζεις λάμψη εαρινή με ακτίδες από δύσομο.

Να ψιθυρίζεις θράυσματα απρονόμια και ανάσες λύτρωσης στ' αφτιά μου.

Να παίρνεις μόνο τα λευκά απ' τα νήματα του νου.
Με αυτά, να πλέκεις διάφανα υφαντά για τα "γιατί" μου όταν κρώνουν.

Και έτσι, σε αυτά τα κόκκινα, τα τirkουάζ και τα μαβιά φιλιά σου,
εγώ ν' αφήνομαι...(.)

Γιάννης Πέτρου

Γιάννης Πέτρου

Κοίτα τα Ηλιοτρόπια

Στέλλα Φραντζή

Ξύπνησα από τους χτύπους της καρδιάς μου που κάλπαζε σαν αφηνιασμένο άλογο κάτω απ' το στήθος μου. Τι ήταν αυτό που μου συνέβαινε; Εφιάλτης, αστρική προβολή, ταξίδι στο μέλλον; Δεν μπορούσα να το εξηγήσω. Ακούμπησα τα τρεμάμενα πόδια μου στο πάτωμα και σηκώθηκα αργά από το κρεβάτι. Χρειαζόμουν λίγο νερό, για να βρέξω τον κατάξερο λαιμό μου.

Άνοιξα την πόρτα και... Ένα λευκό φωτεινό μονοπάτι απλωνόταν μπροστά μου. Πισωπάτησα ξαφνιασμένη. Έκανα ένα πρώτο, διστακτικό βήμα. Και ύστερα ένα δεύτερο. Έκλεισα τα μάτια μου για να συνηθίσουν στο εκτυφλωτικό φως κι όταν τα άνοιξα ξανά, είδα άυλες, ανέκφραστες φιγούρες να περπατούν δίπλα μου τυλιγμένες σε μια απόκοσμη συννεφένια ομίχλη. Δεν με κοίταζαν, ένιωθα όμως, πως κάτι ήθελαν να μου δείξουν. Τις ακολούθησα δειλά, διστακτικά στην αρχή. Μα όσο προχωρούσα τα βήματά μου γίνονταν πιο αποφασιστικά, σαν να ήταν εκείνα, που από μόνα τους με κατηύθυναν. Φτάσαμε σ' ένα δάσος με ηλιοτρόπια. Πόσο όμορφα ήταν! Με τον λυγρό μίσχο και τα κατακίτρινα λαμπερά φύλλα τους να στεφανώνουν μια ανάγλυφη καρδιά. Χώθηκα ανάμεσά τους. Άπλωσα μαγεμένη τα χέρια μου και τα χάιδεψα. Κοίταξα προς τα εκεί που είχαν στραμμένα τα κεφαλάκια τους και αντίκρισα τον ήλιο. Τον κοίταξα κατάματα. Μια υπέροχη αίσθηση γαλήνης με πλημμύρισε. Άρχισα να τρέχω ανάμεσά τους. Άφηνα τα κλαδιά τους να μ' αγκαλιάσουν σαν στοργικά

χέρια. Απολάμβανα το άγγιγμά τους στο πρόσωπό μου. Έτρεχα, έτρεχα, γελώντας σαν παιδί. Έτρεξα, μέχρι που απόκαμα. Ξάπλωσα στο μαλακό χώμα κι έκλεισα τα μάτια μου.

Μα... τι ήχος ήταν αυτός; Σαν τον φλοίσβο της θάλασσας έμοιαζε. Σηκώθηκα. Ανοιγόκλεισα τα βλέφαρά μου και οσμίστηκα τον αέρα. Η αρμύρα της θάλασσας ανακατεμένη με άρωμα λουλουδιών και νοτισμένου χώματος με τύλιξε σαν πατρική αγκαλιά. Το βλέμμα μου πέταξε μακριά, εκεί που η θάλασσα χάιδευε με τον δαντελένιο της αφρό την αμμουδιά.

Και τότε, τον είδα. Καθόταν εκεί, δίπλα στο κύμα κι έπινε το κρασάκι του. Όπως του άρεσε και τότε να κάνει, όταν βρισκόταν ακόμη στη χώρα των ζωντανών. Απολαμβάνοντας την ξεκούρασή του, μετά τον κάματο της ημέρας. Τη λάτρευε τη θάλασσα. Πια χρόνια ατέλειωτα την είχε φάει με το κουτάλι. Το καράβι κλυδωνιζόταν σε αγριεμένα πελάγη κάτω από μολυβένιους ουραμούς, κι εκείνος, με τα μανίκια σηκωμένα, να στέκεται εκεί, άγρυπνος φρουρός παλεύοντας με τα θυμωμένα κύματα. Κι όταν, απόμαχος πια, πάτησε σε στέρεο έδαφος, πάλι δίπλα στη θάλασσα αναζητούσε την ξεκούρασή του. Ταξίδευε με το βλέμμα του ως πέρα μακριά. Εκεί που η γραμμή του ορίζοντα ένωνε τη στεριά με τη θάλασσα. Κι έβλεπε πίσω του τα μέρη εκείνα τα μακρινά που, αν και του είχαν στερήσει για χρόνια τη ζεστασιά του σπιτικού, πάντα τα αναπολούσε.

Η καρδιά μου χτύπησε με προσμονή. Άρχισα να περπατάω κατά κει. Ανυπο-

μονούσα να φτάσω. "Μπαμπά..." Γύρισε και με κοίταξε χαμογελώντας. Μ' αυτό το χαμόγελο που φύλαγε μόνο για μένα. Άπλωσα με λαχτάρα τα χέρια μου να τον αγκαλιάσω. Μα το μόνο που άγγιξα ήταν ένα σύννεφο, μια διάφανη ομίχλη. "Μπαμπά..."

"Έλα, κάθισε κοντά μου", μου είπε. "Σε περίμενα".

Κάθισα μπροστά στα πόδια του, πάνω στη ζεστή άμμο. Πώς ήθελα να τον αγκαλιάσω! Να του πω όσα δεν πρόλαβα! Με κοίταξε στα μάτια χαμογελώντας μου ενθαρρυντικά. Άφησα τα δάκρυα που τόση ώρα κρατούσα φυλακισμένα, να τρέξουν ελεύθερα στα μάγουλά μου. Και ύστερα, πήρα μια βαθιά ανάσα και του άνοιξα την καρδιά μου.

» Έφυγες νωρίς. Είχα τόσα να σου πω. Κι άλλα τόσα να σε ρωτήσω. Πράγματα που όλο ανέβαλλα και ύστερα... ήταν αργά. Πώς έφυγε έτσι ο χρόνος! Λες και μέσα σε μια μόνο στιγμή πέρασες στην Αιωνιότητα. Ήθελα ν' ακούσω απ' το στόμα σου πώς βίωσες την προσφυγιά. Πώς ένιωσες, όταν αναγκάστηκες, μικρό παιδί, πεντάρφανο, να μπεις σ' ένα καράβι για άγνωστους προορισμούς. Ήθελα να νιώσω το φυλλοκάρδι σου, όταν κοιμόσουν μέσα σε μια βάρκα, πεινασμένος. Φοβισμένος. Ολομόναχος, σ' έναν άγνωστο αφιλόξενο τόπο. Σε μια πατρίδα που αντί να σε αγκαλιάσει σαν στοργική μάνα, σου φέρθηκε σαν την κακιά μητριά του παραμυθιού. Μόνο που δεν ήταν παραμύθι, αλλά η σκληρή πραγματικότητα. Ήθελα να δω τα τρομαγμένα σου μάτια, όταν πρώτα η μάνα και ύστερα ο πατέρας έφυγαν για το, χωρίς γυρισμό, ταξίδι.

» Όμως, ποτέ δε σε ρώτησα. Ποτέ

δεν κατάλαβα τι έκρυβες μέσα σου. Γιατί εσύ, μόνο για τις όμορφες στιγμές μιλούσες. Για τον παγωτατζή που περνούσε με το καροτσάκι του φωνάζοντας... Γλασάδες... Σερμπέτια... Ντον ντουρμά... Για το καλαθάκι με το κολατσιό που σου ετοίμαζε η μητέρα για το σχολείο. Για τα ντολμαδάκια της που ήταν μια σταλιά, καλοτυλιγμένα. Σκέτο κέντημα. Για τις διακοπές τα καλοκαίρια, στην Πρίγκηπο. Για τα όμορφα όνειρα που έρχονταν τις νύχτες να συντροφέψουν τον ύπνο σου, καθώς κοιμόσουν αμέριμνος κάτω από το φινό ατλαζένιο πάπλωμα. Αυτό το ίδιο πάπλωμα που σε προστάτευε και τότε, από το κρύο τσιμέντο και την υγρασία του λιμανιού. Ποτέ δεν μιλούσες για τα άλλα. Αυτά που σημάδεψαν τη ζωή σου και πλήγωσαν την παιδική σου καρδούλα. Ήσουν περήφανος άνθρωπος. Δεν ήθελες να σε λυπούνται. Μόνο αγάπη ήθελες!

»Θέλω να σου δώσω τις αγκαλιές που σου στέρησα. Από δειλία; Φόβο; Εγωισμό; Ποιος ξέρει; Μα τώρα... αυτό πια δε γίνεται. Πόσο ανόητο είναι να πιστεύουμε πως έχουμε απεριόριστο χρόνο! Και ύστερα, μένουμε με το παράπονο... Ήθελα να σε γνωρίσουν τα παιδιά μου. Ήθελα να σε βλέπω να τα παίρνεις στα γόνατά σου και να τους λες αυτά που έλεγες κάποτε και σ' εμένα. Να τους μεταδώσεις όλη τη σοφία που δεν διδάχτηκες σε κανένα σχολείο. Απλά, υπήρχε μέσα σου. Όλα αυτά που σου έμαθε η ζωή. Έτσι, θα τ' άκουγα κι εγώ. Τώρα πια, με την καρδιά. Τώρα, που μπορώ να τα εκτιμήσω. Μακάρι να ήσουν εδώ. Να δεις όλα αυτά που κατάφερα. Θα ήσουν πολύ περήφανος για μένα. Είμαι σίγουρη γι' αυτό. Μπροστά στο δικό σου κακοτράχαλο μονοπάτι, η δική μου ζωή

μοιάζει με ηλιόλουστη λεωφόρο. Όμως, πέρασα κι εγώ πολλά. Και κουράστηκα».

Σταμάτησα για να πάρω ανάσα. Η συγκίνηση μ' έπνιγε.

"Τα ξέρω όλα αυτά", μου είπε εκείνος κοιτάζοντάς με τρυφερά. Δεν είχε κατηγορία το βλέμμα του. Μόνο αγάπη. "Αλλά δε σε φοβάμαι", συνέχισε. «Έχεις μέσα σου τη δική μου δύναμη. Ούτε εσύ το βάζεις κάτω ποτέ. Σαν κι εμένα. Πάλεψα, ναι. Αλλά δεν άφησα τίποτα να με λυγίσει. Στάθηκα όρθιος στην καταιγίδα. Για σένα. Για να γίνω ο φάρος που θα φωτιζε και τη δική σου ζωή. Κατάφερες όλα όσα πίστευα πως μπορούσες. Κι ακόμη περισσότερα. Μα, φτάνουν τώρα τα κλάματα και η απογοήτευση. Μην αφήνεις το βάρος να καμπουριάζει τους ώμους σου. Γύρισε στη ζωή σου και μη χάνεις ποτέ το χαμόγελό σου. Ακολούθησε τον ίδιο δρόμο. Αυτόν με τα ηλιοτρόπια. Κοίταξέ τα και κάνε ό, τι κάνουν κι αυτά. Αντικρίζουν τον ήλιο κατάματα και ανθίζουν».

Μου χαμογέλασε, μου έριξε ένα ακόμη ενθαρρυντικό βλέμμα και ύστερα, έστρεψε το πρόσωπό του προς τη Δύση και βυ-

θίστηκε ξανά στη σιωπή του. Πήρα κι εγώ τον δρόμο της επιστροφής. Πριν χωθώ και πάλι ανάμεσα στα ηλιοτρόπια, κοίταξα πίσω μου. Το σούρουπο σκέπαζε αργά την παραλία. Μα, περνώντας μέσα από το χρυσοκίτρινο δάσος, είδα μπροστά μου τον ήλιο να λάμπει. Κι έκανα ακριβώς αυτό που μου είπε ο πατέρας. Τον κοίταξα κατάματα κι αυτός μου χάρισε το ζεστό του χάδι. Και ένιωσα να ανθίζω.

"Μαμά... μαμά... γιατί κοιμάσαι ακόμα;" Άνοιξα τα μάτια μου και κοίταξα απορημένη τα χαμογελαστά προσωπάκια των παιδιών μου και πίσω τους τον άντρα μου, να μου δείχνει μια κούπα με αχνιστό καφέ.

"Είχες ένα τόσο όμορφο χαμόγελο όπως κοιμόσουν, που λυπήθηκα να σε ξυπνήσω", μου είπε.

Τους κοίταξα τρυφερά έναν έναν. Τον άντρα μου, τον γιο μου, την κόρη μου και τέλος... τον πατέρα στη φωτογραφία.

"Πράγματι, έβλεπα ένα πολύ όμορφο όνειρο", τους είπα χαμογελώντας νοσταλγικά, καθώς ρουφούσα με απόλαυση μια γερή γουλιά καφέ...

Μια αυγουστιάτικη συνάντηση

Βασίλης Μπαρούτης

Δεκαπενταύγουστος στην πόλη, άγρια βότανα σε γλάστρες και καρδερίνες σε κλουβιά. Είχα βγει το απομεινάρια να ψάξω για κάποιο σουπερ μάρκετ. Στο σπίτι, όλα σε ακινησία, ακόμα και τα αντικείμενα που κάθε μέρα εναλλάσσονται με καινούρια, το γάλα, το χαρτί τουαλέτας, τα νέα στην τηλεόραση, απομεινάρια χθεσινά, προχθεσινά ή μία άδεια συσκευασία πεταμένη στον πάγκο της κουζίνας. Γιατί και ο κάδος σκουπιδιών γυμνός από μέσα, χωρίς σακούλα.

Στρίβοντας από τη γωνία στη Μπακνανά, στο Νέο Κόσμο και ενώ εκείνη καθόταν στο καφενείο... η Ανδρομάχη, παιδική μου φίλη ζούσε στο χωριό και είχα να την δω κοντά δέκα χρόνια. Μία πέτρα σε μέγεθος αβγού βρέθηκε κάτω από το παπούτσι μου και μου ήρθε να την κυλήσω μέχρι να πιάσει η νύχτα ή μέχρι να βρει τη θάλασσα. Πήγα όμως κοντά της και της άγγιξα τον ώμο. Η φίλη μου δεν σάλεψε, ένιωσα στο δέρμα της ένα ρίγος σαν να πετάχτηκε από ένα σιωπηλό όργιο για να κατέβει στο περίπτερο να πάρει τσιγάρα.

Με είδε να της χαμογελάω και σηκώθηκε να με αγκαλιάσει ενώ ταυτόχρονα άφηνε κάτω το ποτήρι της και μία τσάντα παραλίας που έμοιαζε άδεια. Πρώτα με κοίταξε άλλη μία φορά να βεβαιωθεί ότι δεν αγκαλιάζει κάποιον άγνωστο. Κάτι τέτοιο όμως δεν θα μπορούσα να το σιγουρέψω. Θα το έβαζα σε μια ζυγαριά και όπου έγερνε. Επιβεβαιωμένο από κάτι φίλους που ήταν διακοπές, δεν ήμουν στα καλύτερα μου με αυτή τη ζέστη και την εγκατάλειψη αλλά όταν χαμογελάμε έτσι αναπάντεχα σε κάποιον παλιό γνώριμο,

τα υπόλοιπα δεν έχουν σημασία.

«Τι κάνεις εδώ ρε Μάχη;» της είπα.

«Γκομενικά», μου είπε και έκατσε πάλι στην καρέκλα.

«Τι για γκόμενους μου λες, τελευταία φορά που είχα έρθει στο νησί ήσουν παντρεμένη και εγκυμονούσα».

«Ναι» μου απάντησε, «ο Χριστόφορος ήταν κάτι άλλο, δεν τον μάζευες από πουθενά, μέχρι που πήγαμε διακοπές στην Ουρανούπολη πέρυσι και είχε κλείσει διπλανό δωμάτιο στην πουτάνα του».

Σαν κάτι να με έξυσε από μέσα στο σημείο που είναι η γαστρική μεμβράνη και κατέβηκε μέχρι πίσω από τη γάμπα εγκαινιάζοντας ένα γδάρσιμο με στρώσεις από χαλίκια και χοντρό αλάτι. Ήταν και ένα κουνούπι. Είχε χώσει τη μύτη του κάπου στο δέρμα μου και ρουφούσε αίμα. Το άφησα γιατί δεν με ενοχλούσε μέχρι η τελευταία λέξη να γίνει λίγο πιο χλιαρή.

«Α, μάλιστα. Και το παιδί;»

«Τι να σου πω ρε Κώστα, ούτε ζωγραφιστό δεν θέλω να τον βλέπω αλλά αυτό το λυπάμαι που του έχει αδυναμία. Τώρα είναι μαζί του. Ήρθαμε στην Αθήνα με την προϋπόθεση να μου πληρώσει εμένα το ξενοδοχείο για τρία βράδια».

Μου πρότεινε να κάτσω μαζί της αλλά είχα ήδη τραβήξει την καρέκλα και έκανα νόημα στο σερβιτόρο. Από εκεί που είμαι έτσι το έχουμε. Αν είσαι έξω και δεις κάποιον φίλο μόνο του σε καφενείο, ταβέρνα, μαγαζί προπό, παίρνεις και εσύ μια καρέκλα και κάθεται. Με τη γυναίκα αυτή είχαμε παρελθόν από παιδιά. Στα μικράτα μας, με έκρυβε στην αυλή της όταν με κυνηγούσαν οι νταήδες της τάξης μου.

Ήμασταν σαν αδέρφια. Στα πρώτα σκιρτήματα φύλαγα τσίλιες έξω από το σπίτι της, να μην τύχει και μπει κανένας πατέρας της την ώρα που είχε μπάσει αυτή μέσα τον Χριστόφορο. Από τότε νταραβεριζόντουσαν αυτοί οι δύο. Τι να το κάνεις μετά, το ένα φέρνει το άλλο, μου είπε και άναψε τσιγάρο. Κάπνισα και εγώ που το είχα κομμένο μια πενταετία. Τι τα θες ρε κοπέλα μου της είπα, να έχουμε πατήσσει τα σαράντα και να μη βρισκουμε να σταθούμε.

«Γιατί ρε γκρινιάρη;» μου ήρθε η απάντηση, «άσχημα σου πέφτει η πρωτεύουσα; Για έλα στο νησί να δεις πώς ζούμε, το χειμώνα μην ακουμπήσεις ούτε σε τοίχο από την ερημιά και τη μούχλα, το καλοκαίρι δεν λέω κάνουμε τα μπάνια μας, αλλά να τρέχουν όλοι πίσω από τα λεφτά και τα βρακιά των ξένων να γλύψουνε κανένα κώλο και μετά ξανά στο καβούκι τους. Ή μήπως τα έχεις ξεχάσει;»

Ήμουν έτοιμος να της προτείνω βραδινή έξοδο, κανένα θερινό σινεμά, αλλά έμεινε η σκέψη μου μετέωρη μετά από τόσο έντιμα λόγια. Λίγο πιο κάτω ήταν εκείνη η πέτρα που έσερνα μαζί μου.

«Άσε καλύτερα, μην τα ρωτάς».

Επειδή φυσούσε ένα απαλό μελτέμι, είχαμε βρέξει μία χαρτοπετσέτα στο τασάκι. Με τα αποτσίγαρα κολλημένα πάνω της δεν γινόταν να μην μου φέρει στο

μαυλό μία πολυκαιρισμένη ανάμνηση: το χαμόγελό της στην τελετή του γάμου και το κέφι του γαμπρού πέρασαν στιγμαία από μπροστά μου και έσβησαν κάπου στο κράσπεδο του πεζοδρομίου που άχνιζε από την θέρμη της ατμόσφαιρας. Εκεί που έπεσε το μάτι μου, μία κατσαρίδα στέγνωνε τις κεραίες της μετά από μία εξέχουσα έξοδο από τον υπόνομο. Πιο δίπλα, οι γάτες τις γειτονιάς, χαμένες σε μία συνεχόμενη μετάσταση ύπνου, αντί να την κυνηγήσουν χτυπώντας τις πατούσες τους με την ταχύτητα κινεζικής βεντάλιας στα χέρια ιδρωμένης κυρίας, κάθονταν και την κοιτούσαν με μία άοσμη έκφραση σαγήνης στα μισόκλειστα μάτια τους ριγώντας τα μουστάκια τους σαν να μετράνε νοερά, χωρίς φυσικά να το γνωρίζουν, τις στιγμές που ο ζεστός αέρας χάιδευε το μαλακό τους τρίχωμα.

Η Μάχη επέμενε να κεράσει και μετά έπρεπε να φύγει για να προλάβει το ραντεβού της. Κι εγώ έμεινα λίγο να την κοιτάω πίσω από ένα άχρονο παράθυρο που κατεβάζει τα ρολά μόνο του στη θέα των αναμνήσεων και του Αυγούστου. Και αυτές οι μέρες, σκέφτηκα, πόσο με λυπούν, με την αταξία των στιγμών και την ρουτίνα, τυλιγμένες σε νάιλον μαζί με ναφθαλίνη, περιμένοντας καρτερικά για να βγουν πάλι το Φθινόπωρο.

Παιδικά Όνειρα

Ταξιδεύω στα πιο όμορφα όνειρα
 που έκανε ποτέ ένα παιδί
 ερμηνεύοντας ξάπλα στο χορτάρι
 των σύννεφων τα παιχνιδίσματα
 με το τρεχαλητό αγαπημένων φίλων
 που παίζουν κρυφτό πίσω από πεζούλια
 στραφταλίζοντα ασβέστη και ήλιο
 ντύνοντας κούκλες σε σκαλοπάτια
 τιμεντένια και πόρτες μεταλλικές παλιών σπιτιών
 και με τεράστια χαρτόκουτα φτιάχνοντας σκηνές
 στων χωραφιών την άπλα
 σκαρφαλώνοντας στων δένδρων τα κλαδιά
 σαν άφοβοι ακροβάτες λατρεμένων ζώων
 που σουλατσάρουν στα παραμύθια.
 Όλα όσα ήθελε ποτέ ένα παιδί
 τα έζησα δεν ήταν όνειρο.

Παιδί του φωτός

Πάγωσα το χρόνο τα συναισθήματα
 που με καθήλωναν στο χθες
 και τώρα περνάω στην σφαίρα του ήλιου .
 Τίποτα στ' αλήθεια δεν στερήθηκες ψυχή μου
 είσαι αυτό που ήσουν πάντα .
 Παιδί του Φωτός.

Φωτεινή Θ. Θεοχαρίδη

"Δροσοστάλες Σκέψεις", ποιητική συλλογή

Δυάς Εκδοτική, 2020

Ξενάγηση

Χαρά Ρίζου

Εδώ και μερικές εβδομάδες η Άλिस, χρόνια αμερικανίδα φίλη μου με αλληλογραφία, μου ανήγγειλε ότι αποφάσισε να επισκεφτεί την Ελλάδα. Σκέφτηκα, λοιπόν, όταν θάρθει, να την φιλοξενήσω στη γενέτειρά μου. Επέλεξα τη μικρή μας πόλη, επειδή αποτελεί ορμητήριο για τη γύρω περιοχή, αλλά διαθέτει και μια ιδιαίτερη χάρη την άνοιξη. Χτισμένη στους πρόποδες ενός λόφου, αγναντεύει την Οίτη. Στα πόδια της φουρφουρίζει ο Σπερχειός, που πηγάει από τον Τυμφρηστό και φτάνει στον Μαλιακό κόλπο.

Η μέρα λαμπερή, όπως και κάθε ανοιξιάτικη μέρα. Πήραμε το συνηθισμένο μας πρωινό, ήπιαμε τον καφέ μας και φύγαμε με προορισμό το πλατανόρεμα. Το δάσος είχε ζωντανέψει.

Προχωρήσαμε στο λαβύρινθο των δέντρων. Ξαφνικά κάποια στιγμή παρατηρήσαμε στο έδαφος παιδικά πατήματα. Τα ακολουθήσαμε. Οι κατολισθήσεις είχαν σφραγίσει τα ανοιχτά μονοπάτια και μετά δυσκολίας προχωρούσαμε. Δυστυχώς δεν είχαμε μαζί μας νήμα και αναγκαστήκαμε να χαράζουμε τα αρχικά των ονομάτων μας στα πλατάνια, για να μην μπερδέψουμε τον δρόμο της επιστροφής. Μετά από κάμποση ώρα, ανακαλύψαμε και ακολουθήσαμε τα ίχνη της κοκκίνοσκουφίτσας. Φτάσαμε στο σπίτι της γιαγιάς της, που είχε γίνει πια ένα γιγαντιαίο απολίθωμα καμένου δέντρου.

Συνεχίσαμε. Στο τέλος περίπου της μυστήριας διαδρομής νάσου και ο κυνηγός, με έναν ποιμενικό, σαν κέρβερο.

- Μην τρομάζετε μας καθησύχασε. Βρίσκομαι εδώ για πυροπροστασία.

Περάσαμε κάμποση ώρα συζητώντας μαζί του. Σκόπευε διαρκώς... όνειρα! Μα εκείνα, άγρια πουλιά έχτιζαν τις φωλιές τους μέσα στα δέντρα και ύστερα γινόταν ήχος και αέρας, σχίζοντας την ηρεμία της μέρας. Χανόταν από τα μάτια μας. Και ο κυνηγός, το μόνο που μπόρεσε να τραυματίσει, ήταν η άνοιξη, η οποία κοιτόνταν στο χώμα πληγωμένη και σιωπηλή.

Η Άλिस έβγαζε συνεχώς φωτογραφίες και έψαχνε το τοπίο σπιθαμή με σπιθαμή. Μετά από κάμποση ώρα γλιστρήσαμε σ' ένα ξέφωτο, ιδανικό για πικ-νικ. Και ενώ τρώγαμε συζητώντας διαπιστώσαμε ότι η ώρα είχε περάσει και άρχισε να σκοτεινιάζει. Από μακριά ακούγονταν τα ουρλιαχτά του κακού λύκου. Ώρα για αποχώρηση!

Ξαφνικά, ενώ γρήγορα, γρήγορα μαζεύαμε τα πράγματά μας για την επιστροφή, τα ουρλιαχτά του λύκου έγιναν βόμβος και μέσα στο βουητό ξεχώρισε καθαρά από το μεγάφωνο η αναγγελία, ότι, λόγω σφοδρής κακοκαιρίας, καθυστερεί η πτήση από το Λος Άντζελες.

Γεμάτη άγχος κοιτώ το ρολόι μου! Που να βρίσκεσαι άραγε Άλिस;

ΧΡΟΝΟΧΡΕΩΣΗ

Έτρεξα να προλάβω τη ζωή

Μια φθινοπωρινή στιγμή
Κράτησα στα δάχτυλά μου

Ένα βραδάκι στο απόβροχο
Απλωμένο σε ραγισμένα
Ακροκέραμα παλιού σπιτιού

Ένα σούρουπο που ...χάνεται
Σφραγίζει το σμάλτο του χρόνου

Χαρά Ρίζου

ΠΑΘΟΣ

Στης νύχτας τους παλμούς
Αναλωθήκαμε
Κι ο χρόνος σκόνταψε
Στο άκουσμα της μέρας

Τις πινελιές της ηδονής
Κεντά το χάραμα
Στα διψασμένα μας σεντόνια

Δεν περισσεύει λεπτό
Για ράθυμη ανία
Η νιότη ανεξίτηλα σφραγίζει
Τα φθαρτά κορμιά

Χαρά Ρίζου

ΜΕ ΦΙΛΗΣΕΣ ΣΤΟ ΣΤΟΜΑ

Σαν τη βροχούλα της ζωής
σε ξεραμένο χώμα
ήλθες και σαν τη μέλισσα
με φίλησες στο στόμα.

Κόψη σπαθιού το βλέμμα σου
δροσούλα της ψυχής μου.
Λαμπάδα η ανάσα σου
στη νύχτα της ζωή μου.

Έλα και με το σούρουπο
ν' ανάψουμε το φάρο.
Με το φιλί να πνίξουμε
στη θάλασσα το χάρο.

Δεν ξέρω ποια η φύτρα σου
και ποιο το ριζικό σου
Σαν το κισσό με τύλιξες
με το χαμόγελό σου.

Πότης Κατράκης

ΧΕΙΜΩΝΑΣ

Χειμώνας έφτασε ξανά, κρύος βοριάς και χιόνι
κάθε φτωχό και μοναχό το κρύο τον παγώνει.
Ψάχνει να βρει μια στέγη, θαλπωρή
αυτά που πήραν με τη βία απ' τη ζωή του
φίλοι κι αγάπες ή έχθροι; Τι τάχα του πονάει την ψυχή του;

Σ' αυτή τη δύσκολη και στείρα εποχή
π' όλα τα όνειρα μας έχουνε σκοτώσει
ένα μας μένει ζωντανό μες στην ψυχή:
Η αγάπη για τον πλησίον μας η τόση!

Ένα "κουράγιο", ένας λόγος της ψυχής
πόσο ζεσταίνει της ζωής μας τον χειμώνα!
Δε μας τρομάζει πια η φωνή της λογικής
φτερά μας δίνει για τον νέο μας αγώνα!

Σοφία Σπύρου
"Κραυγές" ποιητική συλλογή
Έκδοση ΦΣΠ, 2013

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

"Μεσοσπρόιτης", μας "Μηνάς" πως "Αντριάει" το κρύο
όταν η Πούλια στο γυαλό γέρνει και μέσα πέφτει.
Σημάδι που οι γεωργοί και οι βοσκοί προσμένουν
να μαζευτούν απ' τα βουνά, να φύγουν απ' τους κάμπους.
Κι όταν τα λιόφυτα γενούν μελίσι από τον κόσμο
σαν πίνακας τα λιόπανα στρώνοντ' απ' άκρη σ' άκρη,
και τον "χρυσό" τον θησαυρό ποθούν για να μαζέψουν.
Κι ο Πανομίτης χαίρεται κι Αγία Αικατερίνα,
που βάζουν Σαραντάμερο για Του Χριστού τη γέννα!

Στέφανος Αθ. Πέππας

Ο Αϊ-Βασίλης που δεν υπήρξε πριν μάθω για την ανυπαρξία του.

Γεωργία Γιαννιού

Συγγραφέας-ποιήτρια Ειδική Γραμματέας ΦΣΠ

Οι περισσότεροι άνθρωποι γαλουχούνται από την πρώιμη παιδική τους ηλικία με την ιδέα ενός συμπαθητικού και σοφού γεράκου που έχει βάλει σκοπό της ζωής του, να αγαπά τα παιδιά και να δουλεύει όλο το χρόνο στο παραμυθένιο εργαστήρι του κάπου στην Καισάρεια, με την βοήθεια των ζωτικών, να φτιάχνει τα παιχνίδια που θα μοιράσει ως δώρα σ' όλα τα παιδιά του κόσμου σύμφωνα με τις επιθυμίες του καθενός. Ο συμπαθής αυτός γεράκος απομυθοποιείται προς μεγάλη έκπληξη και απογοήτευση των παιδιών στην ύστερη παιδική τους ηλικία συνήθως, όταν το παιδί πληροφορείται από το περιβάλλον του -φιλικό ή συγγενικό- ότι τα δώρα των Χριστουγέννων φέρνουν οι γονείς κι όχι ο Αϊ-Βασίλης.

Σ' εμένα τα πράγματα έγιναν αντίστροφα. Θα σας διηγηθώ πώς:

Ήταν παραμονή Χριστουγέννων. Το σπίτι μύριζε κουλουράκια, μελομακάρονα και κουραμπιέδες. Η μαμά στην κουζίνα με πλήρη στολή μαγειρικής. Παίξαμε με την αδερφή μου κρυφτό. Εκείνη να τα φυλάει. Εγώ, κρυμμένη στη ντουλάπα -καλή κρυψώνα. Δεν με βρίσκει και βαριέμαι να περιμένω άλλο εκεί, μέσα στο σκοτάδι, με τα παλτά. Κι όπως κάνω να βγω έξω, κάπως ζαλισμένη, βλέπω την αδερφή μου να τρέχει κατά πάνω μου με αλαλάζοντα ενθουσιασμό.

-Τ' ακούς; Τ' ακούς; μου λέει. Ο Αϊ -Βασίλης δεν υπάρχει!

Ερχόταν από την κουζίνα εκείνη την ώρα, και προφανώς είχε προηγηθεί σύντομη αποκάλυψη περί της υπάρξεως του Αϊ-Βασίλη από τη μαμά, όσο εγώ κρυβόμουν.

-Ποιος Αϊ-Βασίλης; την ρωτώ σασιτισμένη.

-Ο Αϊ-Βασίλης καλέ, δεν ξέρεις; Αυτός καλέ, ο Άγιος άνθρωπος με τη γενειάδα, που

φέρνει τα δώρα τα Χριστουγεννα!

-Σου έφερε δώρο;

-Όχι, θα τα φέρει ο μπαμπάς. Ο μπαμπάς φέρνει τα δώρα. Δεν υπάρχει Αϊ-Βασίλης. Είναι ψέματα.

-Υπάρχει Αϊ-Βασίλης; ρωτώ εγώ.

-Όχι, αυτό δεν σου λέω; Δεν υπάρχει. Τα δώρα τα φέρνει ο μπαμπάς.

-Υπήρχε παλιά και πέθανε;

-Όχι, βρε παιδί μου, δεν καταλαβαίνεις; Ούτε υπήρχε, ούτε υπάρχει. Δηλαδή υπήρξε, αλλά δεν έφερε ποτέ δώρα.

-Ε, τότε, τι λες ότι έφερε δώρα, αλλά τώρα θα τα φέρει ο μπαμπάς;

-Ουφ! Δεν καταλαβαίνεις. Πάντως τα δώρα, να ξέρεις, τα φέρνει ο μπαμπάς.

-Ε, εντάξει, αυτό το ξέραμε. Γιατί τρέχεις και φωνάζεις έτσι; είπα εγώ και κάθησα σε μια γωνιά απορρημένη. Το ίδιο έκανε και η αδερφή μου στην απέναντι γωνιά του σαλονιού. Ήταν φανερό ότι κάτι δεν πήγαινε καλά. Η μία μόλις είχε διαβεί το κατώφλι της ύστερης παιδικότητας με τη μεγάλη ανακάλυψη της ανυπαρξίας του Αϊ-Βασίλη. Κι εγώ; Εγώ είχα ανακαλύψει την ύπαρξη και την ανυπαρξία του ταυτόχρονα. Δεν ήξερα για ποιο από τα δύο να χαρώ και για ποιο να στενοχωρηθώ. Πώς να χαρώ αν υπήρχε, αφού δεν είχε υπάρξει ποτέ στην παιδική μου φαντασία. Και πώς να στενοχωρηθώ που δεν υπάρχει, αφού ποτέ πριν δεν έμαθα για την δήθεν ύπαρξή του. Ένα συναίσθημα περίεργο, μπερδεμένο, ακατανόμαστο με κυριεύσε. Ίσα που μπόρεσα να αρθρώσω:

-Μακάρι να υπήρχε, έστω και στα ψέματα!

[Από τη συλλογή μικρών ιστοριών "Μια στάλα λόγος", Λεξίτυπον, 2019]

Κατερίνα Βασιλάκη

Χριστιανική διπλωματία της Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας

Στέφανος Αθ. Πέππας

Η Ορθόδοξη Χριστιανική γεωπολιτική επίδραση της Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας ως υπερχλιετούς Αυτοκρατορίας – ο Χριστιανισμός καθιερώθηκε ως επίσημη θρησκεία το 380 μ.Χ. από τον Μέγα Θεοδοσίο – στην Ορθόδοξη νοοπολιτική πολλών χωρών των Βαλκανίων αλλά και της Ρωσίας και της Ουκρανίας, είναι ιστορικά αποδεδειγμένη. Ο εκάστοτε Αυτοκράτορας αποκτά τον τίτλο «εν Χριστώ τω θεώ πιστός βασιλεύς» και η στέψη του πραγματοποιείται με χριστιανική τελετή εντός Ιερού Ναού. Η δυναμική του Χριστιανισμού καθορίζει τη φυσιογνωμία της Αυτοκρατορίας και σηματοδοτεί τις σχέσεις της με τους άλλους λαούς, Δύσης και Ανατολής.

Το ομόδοξον και η Ελληνική γλώσσα καταργούν τα στενά γεωγραφικά όρια και λαμβάνουν Οικουμενικό χαρακτήρα. Η επέκταση του Χριστιανισμού στα χρόνια της Ρωμανίας ενεργεί καταλυτικά ως φορέας ενοποίησης με πολλούς τρόπους. Είτε μέσω του εμπορίου και των Βυζαντινών τεχνουργημάτων, είτε μέσω της ιεραποστολής σε συνδυασμό με την πολιτισμική διπλωματία που έλαβε χώρα με την δημιουργία του Σλαβικού αλφαβήτου από τους Έλληνες ιερομονάχους Κύριλλο και Μεθόδιο, είτε μέσω μισθοφόρων που έτυχε να πολεμούν στο πλευρό της Αυτοκρατορίας όπου και με αυτόν τον τρόπο μεταφέρονταν τα Ορθόδοξα χριστιανικά ιδεώδη σε όλες τις περιοχές της υφηλίου.

Η προσπάθεια ένταξης αλλόφυλων λαών στη «Χριστιανική Οικουμένη» λειτούργησε αποτελεσματικά στο πλαίσιο της εξωτερικής πολιτικής του Βυζαντίου¹. Βασική αρχή της εξωτερικής πολιτικής του Βυζαντίου αυτή την

εποχή ήταν η επέκταση των πολιτικών και πολιτιστικών του συνόρων με τή δημιουργία πίσω από τα πραγματικά πολιτικά του σύνορα, μιας αλυσίδας «client States», των οποίων η πίστη θα μπορούσε να διασφαλιστεί με την αποδοχή της χριστιανικής θρησκείας και της πολιτικής υπεροχής του αυτοκράτορα.

Στον Μέσο Δούναβη (περιοχές πέριξ της Μαύρης Θάλασσας και της Αζοφικής)², το βραχύβιο ουννικό βασίλειο αποτέλεσε κατά το πρώτο ήμισυ του 5ου αιώνα το σημαντικότερο πεδίο άσκησης εξωτερικής πολιτικής για το Βυζάντιο απέναντι στους νομαδικούς πληθυσμούς. Ο θάνατος του Αττίλα το 453 και η επακόλουθη διάλυση του ουννικού βασιλείου διαμόρφωσαν μια νέα πραγματικότητα η οποία διατηρήθηκε ως την έλευση των Αβάρων - υπό τον χαγάνο Βαϊάνο - στην Ευρώπη το 558. Την μία και ισχυρή νομαδική ηγεμονία, διαθέθηκαν πολλές μικρότερες και πιο ανίσχυρες, οι οποίες ακροβατούσαν μεταξύ Βυζαντίου και γειτονικών γερμανικών λαών.

Στις βυζαντινές πηγές οι λαοί αυτοί αναφέρονται συνήθως ως Σκύθες (ή σκυθικά έθνη) και Ούννοι. Το όνομα Σκύθες προσδιόριζε λαούς του βορρά στο έργο του Ηρόδοτου ενώ ο χώρος της Σκυθίας ήταν γνωστός στον Όμηρο. Με τους λαούς της στέπας επίσης σχετίζεται το όνομα Υπερβόρειοι που απαντά στις βυζαντινές πηγές. Αυτές οι διαφορές με τον ρωμαϊκό/βυζαντινό κόσμο αντικατοπτρίζονταν στη χρήση των όρων σκυθικός και βάρβαρος, που υποδήλωναν ταυτόχρονα και κατωτερότητα.

Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος

Ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος, γεννήθη-

1. Πατούρα, Σοφία, Η διάδοση του Χριστιανισμού στα πλαίσια της εξωτερικής πολιτικής του βυζαντινού Κράτους (4ος-5ος αι., Σύμμεικτα 7 (1987), σελ. 215-236.

2. Προκόπιος, Ὑπὲρ τῶν Πολέμων, εκδ. J. haury – g. Wirth, Procopii Caesariensis

κε περί το 344 μ.Χ. στην Αντιόχεια της Συρίας από Έλληνες γονείς. Ο πατέρας του, που ήταν ανώτατος αξιωματικός του ρωμαϊκού στρατού, λεγόταν Σεκούνδος και η μητέρα του Ανθούσα. Την πρώτη ανατροφή και την εγκύκλιο παιδεία του την έλαβε στην Αντιόχεια, όπου ο πατέρας του πέθανε πρόωρα και τον μεγάλωσε η χήρα, νεότατη στην ηλικία, μητέρα του. Διδάχθηκε την ελληνική γραμματική, τη ρητορική μαθήτευσε στον περίφημο σοφιστή Λιβάνιο και τη φιλοσοφία στον καθηγητή Ανδραγάθιο³. Για την ολοκλήρωση της εγκύκλιας παιδείας του, ταξίδεψε στην φημισμένη Αθήνα για σπουδές στην Φιλοσοφία. Την εποχή αυτή φάνηκε το τάλαντο της ρητορείας και η βαθειά πίστη του στο Χριστό. Κατάφερε και μετέστρεψε τον φημισμένο σοφιστή Ανθέμιο στο Χριστιανισμό, γεγονός που τον έκανε ευρύτερα γνωστό.

Ο Ιωάννης, από νωρίς ένιωθε την μοναχική και ιερατική κλήση. Αφού επέστρεψε στην Αντιόχεια μετά τις σπουδές του στην Αθήνα, αποφάσισε να ακολουθήσει τον φίλο του Βασίλειο στην έρημο αλλά, για να μην αφήσει μόνη τη χήρα μητέρα του και εκμεταλλεόμενος το θείο τάλαντο της ευλωτίας που του δόθηκε, εργάστηκε ως συνήγορος στα δικαστήρια. Μόνο όταν εκείνη κοιμήθηκε, έγινε μοναχός και ασκήτευσε στην έρημο για τέσσερα χρόνια.

Περί το 370, ο Ιωάννης βαπτίζεται χριστιανός, το 381 χειροτονείται διάκονος και το 386 πρεσβύτερος. Μετά την εις πρεσβύτερο χειροτονία του έμεινε στην Αντιόχεια για έντεκα χρόνια, κοντά στον επίσκοπο Φλαβιανό, που τον υπηρέτησε με αφοσίωση. Ως πρεσβύτερος ήδη αρχίζει να αναπτύσσει έντονη συγγραφική και ποιμαντική δράση, με σκοπό να καταπολεμήσει τους αιρετικούς της εποχής (Αρειανούς, ενομομιανούς), τους Ιουδαίους οι οποίοι προσεταιρίζονταν τους Χριστιανούς, τους πλούσιους και τους φορείς που ήταν υπεύθυνοι για την ηθική παρακμή της πόλεως. Ιδρύει επίσης ευαγή ιδρύματα, όπως πτωχοκομεία και γηροκομεία και καθιερώνει

συσσίτιο. Η φήμη για την ρητορική και ποιμαντική του ικανότητα εκτοξεύεται το 387, όταν μετά από στάση των Αντιόχων κατά του βασιλέως, επιτυγχάνει να οδηγήσει τον Αρκάδιο σε ήπια αντίδραση κατά των στασιαστών και του λαού της περιοχής. Η αγάπη και ο σεβασμός μάλιστα προς το πρόσωπο του Χρυσόστομου ήταν τόση, ώστε όταν προτάθηκε για την επισκοπή στην Κωνσταντινούπολη, προετοιμάστηκε κατάλληλο σχέδιο ώστε να μην προκληθούν αντιδράσεις από το λαό της Αντιόχειας.

Το Φεβρουάριο του 398, με σύμφωνη τη γνώμη κλήρου και λαού, χειροτονείται από τον Θεόφιλο Αλεξανδρείας Αρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως. Από την θέση αυτή αναπτύσσει ευρύτατο ποιμαντικό, κοινωνικό και φιλανθρωπικό έργο. Καταργεί κάθε πολυτέλεια στην εκκλησία, περιορίζει στο ελάχιστο τα έξοδα διατροφής του κλήρου, εκποιεί διάφορα πολύτιμα σκεύη και τιμαλφή που δεν ήταν απαραίτητα και δίνει τα χρήματα σε έργα αγάπης. Κρατώντας γνήσια την Αποστολική διδαχή, οργανώνει ιεραποστολές στη Γοτθία, τη Σκυθία, την Κελτική, την Περσία και την Φοινίκη. υπήρξε θερμός ζηλωτής της Χριστιανικής πίστεως, αυστηρός ασκητής στην προσωπική του ζωή, υπόδειγμα θυσίας και αυταπαρνήσεων. Αυτό ήταν που τον οδήγησε στο να μη δύναται να ανεχθεί παρουσία ιδιοτελών ανθρώπων στην Εκκλησία και σκανδαλοποιών κληρικών. Αυτό ήταν που τον έφερε σε ρήξη και με μεγάλο μέρος του κλήρου, που δεν άντεχε την σκληρή κριτική του.

Προκάλεσε πλήθος αντιδράσεων εκ μέρους εκείνων που θίγονταν από το ελεγκτικό του κήρυγμα. Αποκορύφωμα ήταν ο έλεγχος στην Αυτοκράτειρα Ευδοξία, η οποία παρανόμως οικειοποιήθηκε το χωράφι μιας φτωχής χήρας. Εν τέλει εκδίδεται διάταγμα εξορίας του και ο ίδιος φεύγει από την Πόλη κρυφά, ώστε να μην προκληθούν νέες αιματοχυσίες. Φτάνει στη Νίκαια της Βιθυνίας και εν συνεχεία οδηγήθηκε στο χωριό Κουκουσός, στα σύνορα Καππαδοκίας και Αρμενίας, όπου φθάνει

Opera Omnia, τ. 1-2 (De Bellis), Λειψία 1962-1963, VIII, 5, 5-6, 503-504.

3. Συμεών Μεταφραστός, Μηνολόγιο, Βίος Ιωάννου Χρυσόστομου, Κώδικας Δ46 Μεγίστης Λαύρας Αγίου Όρους, 11ος αι.

μετά από ταξίδι επτά μηνών, σχεδόν ημιθαλής. Από εκεί συνεχίζει το ποιμαντικό του έργο με πλήθος επιστολών.

Ο Αρκάδιος αποφασίζει περαιτέρω απομάκρυνση του στη Πιτυούντα, παρά τις προσπάθειες του Πάπα Ιννοκέντιου να επιστρέψει πίσω ώστε να ακροασθεί από σύνοδο. Οδοιπορεί για τρεις μήνες προς τον τόπο της εξορίας του, υπό αυστηρή επιτήρηση, αλλά τελικά ποτέ δεν θα φθάσει, γιατί από τις κακουχίες και αρρώστιες θα κοιμηθεί στις 14 Σεπτεμβρίου του 407 μ.Χ στα Κόμανα του Πόντου. Το 434 Πατριάρχης εξελέγη ο μαθητής του Άγιος Πρόκλος, που παρεκάλεσε τον αυτοκράτορα Θεοδόσιο Β΄ να ενεργήσει τα δέοντα, ώστε το λείψανο του μεγάλου αυτού Πατέρα της Εκκλησίας να επιστρέψει στην Κωνσταντινούπολη. Πράγματι, τέσσερα χρόνια αργότερα, στις 27 Ιανουαρίου του 438 η λάρνακα με το λείψανο του Αγίου μεταφέρθηκε με λαμπρή και συγκινητική πομπή στην Βασιλεύουσα και τοποθετήθηκε στο Άγιο Βήμα του ναού των Αγίων Αποστόλων.

Ιεραποστολική δράση του ιερού Χρυσόστομου

Μετά τη Β' Οικουμενική Σύνοδο η ορθοδοξία ανακηρύχθηκε ως το επίσημο δόγμα της Αυτοκρατορίας. Η αλλαγή αυτή στο εσωτερικό της Αυτοκρατορίας, επέφερε παράλληλα αλλαγές και στην άσκηση της εξωτερικής θρησκευτικής πολιτικής. Έτσι, η Χριστιανική πίστη διαδόθηκε νωρίς μεταξύ των Γόθων, αρχικά από τους Χριστιανούς αιχμαλώτους που είχαν πάρει από την Καππαδοκία, όταν ακόμη βρίσκονταν βορείως του Καυκάσου. Παράλληλα οι Γόθοι στρατιώτες που υπηρετούσαν ως μισθοφόροι στον βυζαντινό στρατό, επηρεάζονταν πολύ από τον Χριστιανισμό. Ο Μ. Κωνσταντίνος, ήδη μετά τη νίκη του κατά των Γόθων και Σαρματών, ενδιαφέρθηκε για τον εκχριστιανισμό τους⁴.

Στο πλαίσιο της μεταβολής αυτής, τοπο-

θετείται η έντονη αποστολική δράση που ανέπτυξε ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος στα τελευταία χρόνια του 4ου αιώνα. Στην προσπάθειά του να συγκρατήσει στην ορθόδοξη πίστη τους Γόθους, που ζούσαν στην Κωνσταντινούπολη ή να μεταστρέψει στην ορθοδοξία αρειανούς ομοφύλους τους, ίδρυσε στην πρωτεύουσα γοθτική καθολική εκκλησία, που την υπηρετούσαν ομόγλωττοι των Γόθων πρεσβύτεροι και διάκονοι⁵, στην οποία μάλιστα συχνά δίδασκε και ο ίδιος με τη βοήθεια διερμηνέα. Χαρακτηριστικές, είναι περικοπές από μία Ομιλία του το Πάσχα του 399 σχετικά με την κλήση των εθνικών και των βαρβάρων στον Χριστιανισμό, πλέκοντας το εγκώμιο της ευσέβειας των Γόθων⁶. Αντίστοιχη δράση αναλαμβάνει ο Χρυσόστομος και για την Φοινίκη αφού λαμβάνει πληροφορίες για την εμμονή τους στην ειδωλολατρία και παγανισμό.

Συμπεράσματα

Εάν λάβει κανείς υπόψη του ότι το εκκλησιαστικό ιεραποστολικό ενδιαφέρον εκδηλώνεται από έναν διωκόμενο αρχιεπίσκοπο σε μία περίοδο τόσο κρίσιμη για την Αυτοκρατορία αλλά και για την Εκκλησία της Κωνσταντινούπολης, εννοεί καλύτερα πώς αισθανόταν ο Χρυσόστομος την Ιεραποστολή. Με τη μεθοδική δράση του, σταθεροποιήθηκε η θέση των Χριστιανών, επικράτησε ο Χριστιανισμός οριστικά στη Φοινίκη και συνέβαλλε για την ομαλή ένταξη των αλλοεθνών ως κατοίκων της Κωνσταντινούπολης καθώς και για την συναδέλφωση τους με το λαό της πρωτεύουσας⁷.

Βιβλιογραφία

Γιαννουλάτος, Αναστάσιος, «ΕΩΣ ΕΣΧΑΤΟΥ ΤΗΣ ΓΗΣ», ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ, Αθήνα, 2009

Καρδάρας, Γεώργιος, «Μεταξύ Αττίλα και Βαϊανού. Το Βυζάντιο και οι νομαδικοί λαοί από το 453 έως το 558», περ. ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΣΥΜΜΕΙΚΤΑ, τ. 24, ΑΘΗΝΑ, 2014, σ. 67-

4. Σωκράτους, Εκκλησιαστική Ιστορία, Α' 18, ΡΓ. 67, 121.

5. Θεοδωρήτου, εκκλησιαστική Ιστορία, V, κεφ. Α', ΡΓ 82,1257.

6. Ιωάννου Χρυσόστομου, ομιλία Η', λεχθείσα εν τη Εκκλησία τη επί Παύλου, Γόθων αναγνόντων, και πρεσβυτέρου Γόθου προσομιλήσαντος, ΡΓ 63, 499-510.

7. Εποπτεία Παν. Χρήστου-Στερ. Σάκκου, «Ιωάννου Χρυσόστομου Έργα, Ομιλία Προς Γόθους», τόμ. 20, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ, σελ 67-82, α.ε., ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ.

ΞΑΝΑ Σ' ΕΚΕΙΝΗ

Μες στο καράβι πάνω στα κύματα
ζω μες στα πέλαγα για κείνης κρίματα.
Όργωσα θάλασσες στις καταιγίδες
μού 'σκαψαν οι αγέρηδες βαθιές ρυτίδες.

Μαύρα σύννεφα σβήνουν το φεγγάρι
και η καρδιά μου έχει βαρδάρη.
Χορεύουν οι γλάροι στ' αλμπουρέτα
σαν μαύρες σκέψεις μου μες στην κουκέτα.

Γυρνά στο μυαλό μου καρτίνι-καρτίνι
σαν την πυξίδα βορριάς μ' έχει γίνει.
Πάμε για βάρδια μπαρμπα-Νικόλα
εσύ μονάχα τα ξέρεις όλα.

Ήρθε ο σκάπουλος να τον σκαντζάρω

ανάβω, σβήνω, πίνω τσιγάρο.
Βλέπω τον φάρο ν' αναβοσβήνει
η σκέψη μου ήρθε ξανά σ' εκείνη.

Με διαπράλληλο και το κουμπάσο
χαράζω πορεία να την ξεχάσω.
Όμως τη βλέπω σε κάθε άκρη
σαν ένα στίγμα μέσα στο χάρτη.

Κοιτώ τ' αστέρια με τον εξάντα
να με κοιτάζουν τα δυο της μάτια.
Να ο Ωρίωνας, να και ο Πλούτων
το Βόρειο Σέλλας κι η Αφροδίτη.

Όλα μου δίνουν την ίδια ρότα
και με γυρίζουν ξανά σ' εκείνη.

Γιάννης Λυμπέρης

ΝΟΘΕΥΜΕΝΑ ΟΝΕΙΡΑ

Με νοθευμένα όνειρα
βολεύεται η ζωή μας
και η αλήθεια κρύβεται
σ' απίθανες κρυψώνες.
Σε χρόνους απροστάτευτους
σέρνουμε το κορμί μας
και σε καλούπια μπαίνουμε
με νόμους και κανόνες.

Αστάθμητοι παράγοντες
μας πιάνουν απ' το χέρι
και σε νερά που 'ναι θολά
πρέπει να κολυμπάμε.
Θαυμάζουμε κείνο το φως
που έχει ένα αστέρι
κι ας ξέρουμε ότι εκεί
ποτέ μας δε θα πάμε.

Περιστέρα Βουλγαράκη

Φιλολογική Στέγη Πειραιά (1930 – 2020)

*90 χρόνια κοινωνικής προσφοράς στον Πειραιά
και στους Πειραιώτες*